မာတိကာ

အခန်း(၁) ဂီတ၏ မူလဘူတ

ဂီတဆိုသည်မှာ
ဂီတ၏အနက်၊ သီချင်း၏အနက်၊ မြန်မာစာပေတွင် တွေ့ရှိရသော သီချင်းဟူသော အရေးအသား၊ ဂီတသံနှင့် ဆူညံသံ၊ အာရုံငါးပါးမှ သောတအာရုံ၊ ဂီတအပေါ်တွင် သုံးသပ်ရမြင်သော အတွေးအမြင်များ။

ဂီတ၏မူလဘူတ
ဂီတအစ၊ မိခင်တို့နွေးတစ်ဖျားမှစတင်သော ဂီတနှင့်အခြားသီဝရိယများ၊ နရီ၏၊ အခြေခံသဘောထား၊ ဂီတ၏အခြေခံသဘောသဘာဝနှင့်ဆင့်ကဲမြစ်စဉ်များ။

ရွေးခေတ်ဟောင်း ဂီတပုံရိပ်များ
ဟေးဖွေးဂီတ၊ အီကျစ်ဂီတ၊ ဂရိဂီတ၊ လစ်ရစ်(Lyrics)၊ ရောမဂီတ၊ (အရှေ့တိုင်း)တရုတ်ဂီတ၊ အိန္ဒိယဂီတ၊ မြန်မာဂီတတို့အကြောင်း တစေ့တစောင်း၊ ခရစ်ယန်စမ္မတေး(ဝတ်ကျောင်းဂီတ)၊ သံပုံဂီတခေါ် ဂီတသင်္ကေတ၏ မြစ်များအစ။

အခန်း(၂) မြန်မာ့ဂီတ၏ မူလဘူတ

မြန်မာတူရိယာဂီတအစ
လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ကိုယ်ပိုင်တူရိယာ၊ ပျားခေတ်တူရိယာနှင့် ပျံကြီး၊ ပုဂ်ခေတ်တွင်တွေ့ရှိရသော ပန်တျာဆိုသော ဝေါဟာရနှင့် တူရိယာပစ္စည်းများ၊ အင်းဝခေတ်တူရိယာ၊ မြန်မာတို့၏ တူရိယာငါးမည်နှင့် ကမ္ဘာ့တူရိယာလေးမည်၊ သားရေကျက် မြန်မာတူရိယာတို့၏ ထူးခြားမှု၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစဉ်အဆက် သုံးစွဲလာသော နိုင်ငံခြားတူရိယာများ၊

မြန်မာ့သီချင်း ဂီတအစ
သီချင်းဂီတအစကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အဆို ဂီတနှင့် သီချင်းဂီတတို့ ခြားနားပုံ၊ အစေဆုံးမြန်မာသီချင်း၊ ခေတ်အဆက်ဆက် မြန်မာသီချင်းဂီတအဖွဲ့ အစပ်များ။ ပဒေသရာဇာ ဂီတ၊ မြတေဝီဂီတ၊ သံဆန်းခေတ်၊ လက်ဘဖွဲ့အစပ် ၁၄ မျိုးနှင့် သီချင်းအဖွဲ့အစပ် ၂၂ မျိုး၊ မြန်မာ့ရိုးရာဂီတ အနုပညာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ခေတ်အဆက်ဆက်ကြိုးပမ်းမှု သမိုင်း အကျဉ်း၊ အဝေးရောက်မင်းဦးအောင်ကြီး

မဟာဂီတအစ
အစောဆုံးမဟာဂီတကျမ်း ခေတ်အဆက်ဆက် မဟာဂီတကျမ်းများ။ မြန်မာဘုရင်ခေတ်လွန် မဟာဂီတသီချင်းများ။ မဟာဂီတမပ္ပန် ခံပြုခြင်း လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်စဉ်က မြင်ကွင်းနှစ်ရပ်၊

အခန်း(၃) ကမ္ဘာ့ဂီတနှင့် မြန်မာ့ဂီတတို့၏ ဖြစ်စဉ်သဘော

ဂီတရေစီးကြောင်းနှစ်သွယ်
ကမ္ဘာ့ဂီတနှင့် မြန်မာ့ဂီတတို့၏ သမိုင်းအခြေခံများ။ ဘာ့ဂ်နှင့် ပဒေသရာဇာတို့၏ အရေးပါမှု မြန်မာတို့၏ ဝစနာမိက ဂီတ(သီဆိုမှု အဓိကဂီတ)နှင့် ကမ္ဘာ့ဂီတ၏ သဒ္ဒါမိကဂီတ(တီးလုံးတေးသွားအဓိက ဂီတ)၊ ခေတ်စဉ်အလိုက် မြန်မာ့ဂီတနှင့် ကမ္ဘာ့ဂီတတို့၏ ခေတ်ပြိုင်ဂီတ အဖွဲ့အစပ်များ။

တူရိယာဂီတနှင့် သီချင်းဂီတ
အတီးဂီတနှင့် အဆိုဂီတ(သီချင်းဂီတ)တို့၏ သဘောသဘာဝများ။ သီချင်းရေးဆရာ(Song Writer)နှင့် စာသားမဲ့တေးဘွဲ့စပ်ဆိုသူ (Composer)၊ သီချင်းစာသား သက်သက်ရေးသူ(Lyricist)

ကမ္ဘာ့သံစဉ်နှင့် မြန်မာ့သံစဉ်
ကမ္ဘာ့ဂီတသံစဉ်နှင့် မြန်မာ့ဂီတသံစဉ်တို့၏ ကွာဟမှု၊ မြန်မာ သံစဉ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော စူးစမ်းလေ့လာမှုများ။

အသံအဆောက်အအုံ ဂီတနှင့် အလျားအနှံ့ဂီတ
မြန်မာတို့၏ ကောက်ကြောင်းဂီတသံနှင့် ကမ္ဘာ့ဂီတ၏ ဟာမိုနီထုထည်ရှိသော ဂီတသံ၊ ဟာမိုနီမပဲ့သော မြန်မာ့ဂီတ သီချင်းအဖွဲ့ အစပ်များ။

အခန်း(၄) မြန်မာ့ဂီတ၏ အမျိုးအစားကြီးနှစ်ရပ်

သီချင်းကြီး
သီချင်းကြီး၏ ဝိသေသလက္ခဏာ၊ ဦးဂုဏ်ဘက်၏ အမြင်၊ ဘုန်းတော်ဘွဲ့များကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ မြန်မာတို့၏ အသံဖွဲ့စပ်မှုအဆင့်အတန်း၊ မြန်မာ့ဂီတမှ ပေးသော ခံစားမှုရသ၊

ကာလပေါ်
ကာလပေါ်၏ ဝိသေသလက္ခဏာ၊ ဂန္ဓဝင်တန်းမီ ဂီတသီချင်းများ (Modern Classical Music)၊ ကာလပေါ်အဖွဲ့အစပ်ဘက်သို့ ယိမ်းသောမဟာ ဂီတ ဦးမြိုးဆို ၏ တေဘုမ္ဘာ၊ သီချင်းကြီးနှင့် ကာလပေါ်တို့၏ အလက်ာ စပ်ထုံးသွင်ပြင်လက္ခဏာတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသောနိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်။

အခန်း ၅၊ မြန်မာ့ကာလပေါ်ဂီတရေစီးကြောင်း

မြန်မာ့ကာလပေါ်ရှာပုံတော်
အဟောင်းဆုံး အစေဆုံး ပုဂံခေတ်ရေးကာလပေါ်တစ်ပုဒ်၊ နတ်ရှင်နောင်ရေး ကာလပေါ်၊ လက်ဝဲသုန္ဒရရေး ကာလပေါ်၊ ကျေးလက်သီချင်းများတွင် တွေ့ရသော ကာလပေါ်စရိုက်သွင်ပြင်ထေးမှတ်စု ကောက်နုတ်ချက်၊

ကုန်းဘောင်ခေတ်နှင့် ရတနာပုံခေတ်
ကာလပေါ်ဂီတအခြေအနေ
မြေပိုင်းသဘင်မှကာလပေါ်ပုံရိပ်၊ သဘင်ဝန်း၊ ရတနာပုံခေတ် ကာလပေါ်၊ ကာလပေါ်သီချင်းစာအုပ်တို့၏ ရှေ့တော်ပြေး 'တေးမဟာတော်ဝင် အဆန်း' ရွှေနိုး၏ 'ဗမာ' စာအုပ်(၁၈၈၂)တွင် ဖော်ပြထားသော 'ခရာသံ'နှင့် မော့ဘီဆရာသိန်း၏ 'ခရာသံ'အကြောင်း ရေးသားချက်များ၊

ပါတော်မူခေတ်နှင့် ၂၀ ရာစုခေတ်ဦး
ကာလပေါ် ဂီတအခြေအနေ
ဇာတ်ခုံ၊ ပိတ်ကား၊ မီးအစုံတို့ဖြင့်တင်ဆက်လာသော ဇာတ်သဘင်ပွဲများမှ ကာလပေါ်ဂီတကဏ္ဍ၊ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ နိုင်ငံရေး တေးများ၊ စာသားကြမ်းသောသီချင်းများ၊ ဂန္ဓဝင်ကာလပေါ်သံဆန်း သီချင်းများ၊

အခန်း(၆) မြန်မာ့ကာလပေါ်ခေတ် ထူးထောင်ခြင်း

ရှပ်ရှင်တေးဂီတလောက
မြန်မာ့ရှပ်ရှင်ဂီတအစ၊ ကာလပေါ်သီချင်းအမြစ် ကွဲပြားလာခြင်း၊ ခေတ်ဆန်သော အသွင်အပြင်ဖြင့် ထွက်ပေါ်လာသော 'ရွှေနင်းဆီ' အမျိုးသားရေး ရှပ်ရှင်သီချင်းများ၊ တို့ဗမာသီချင်းအကြောင်း၊ ရှပ်ရှင် ပညာရှင်တို့၏ မြဇာတ်တေးဂီတ၊ စစ်ပြီးခေတ် ရှပ်ရှင်တေးဂီတ၊ ရွှေပြည်အေးခေတ်၊

ဓာတ်ပြားတေးဂီတလောက
ဓာတ်ပြားဂီတအစ၊ ခွေးတံဆိပ်နှင့် ကိုလံဘီယာဓာတ်ပြားခေတ်၊ အေဝမ်း ဓာတ်ပြားများတွင်တွေ့ရသော နိုင်ငံခြားသံများ၊ စစ်ပြီးခေတ် ဓာတ်ပြားများ၊ ဓာတ်ပြားခေတ်၏ ဇာတိသိမ်းလေပြေ၊

ရေဒီယို တေးဂီတလောက
ရေဒီယိုအစ၊ အသံလွှင့်လုပ်ငန်း စမ်းသပ်ကြိုးပမ်းမှုများ၊ အစိုးရအသံလွှင့်ဌာန(များ)၊ 'ဗမာ့အသံ'ပေါ်ပေါက်လာခြင်း၊ ဦးခင်ဇော(K) ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အပျော်တမ်းနှင့် ကြေးတန်းစာ၊ တိုးတက်လာသောကာလပေါ်၊ အဆို၊ အရေး၊ အတီးပိုင်း၊

အခန်း ၇။ ဂီတလောက [၁၉۶၀-၁၉۷၀]

နိုင်ငံခြားမိတ္တူသီချင်းများ တိုးဝင်လာခြင်း
ဝင်းဦး၏ မိတ္တူကူးရှပ်ရှင်သီချင်းများ၊ ခေတ်ပေါ်ဂီတာဗိုင်းများ ခေတ်ထလာခြင်း၊ ဘုရင်မ သူကောင်းပြုလေသာ ဘီးတဲလ်အဖွဲ့၊ ရေဒီယိုသို့ ကူးစက်လာသော မိတ္တူသီချင်းများ။

ရောင်းတမ်းဓာတ်ပြား၏ ရွှေခေတ်
တွင်ကျယ်လာသော မြန်မာဓာတ်ပြားလုပ်ငန်း၊ ကျေးလက် အသည်းစွဲ အဆိုတော် တွံတေးသီနီးတန်း၊ မြန်မာသံ၊ မြန်မာဟန်ဂီတတို့ပွင့် လန်းရာအချိန်၊

အသံလွှင့်ဂီတအခြေအနေ
ခေတ်ပြောင်းတော်လှန်ရေး ပေါ်လစီသီချင်း ထွက်ပေါ်လာခြင်း၊ သီချင်းကြီးဝိုင်းများကျဆင်းလာခြင်း၊ အလားအလာရှိသော သီချင်းရေးဆရာ၊ အဆိုတော်များ၊ အသံစစ်ခန်းရေးလုပ်ငန်း၊

အခန်း ၈။ ခေတ်ပေါ်ဂီတလောက
[၁၉۷၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းကာလများ]

စတီရီယိုဂီတ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း
အပျော်တမ်းခေတ်လူငယ်များတိုးဝင်လာခြင်း၊ မာမီရယ်ရှာပေး ကွယ်ရယ်၊ စားလိုချင်တယ်။ ဂရိမြစ်ရေအလျင်ကို တားဆီးရန်ကြိုးပမ်းနေသော ကျွမ်းဝင်ဂီတသမားများ၊ အင်္ဂလိပ်နာမည်တပ် တီးပိုင်းများ၊ စင်တင် ဂီတပွဲများ(Stage Show)စတီရီယိုဂီတဆိုတာ ဘာလဲ၊ ဖန်တီးသူ၊ တင်ဆက်သူနှင့် ဖျော်ဖြေသူ၊ စတီရီယိုဂီတ၏ အဓိကအားနည်းချက်ကို သုံးသပ်ခြင်း၊ ပင်ကိုရေးဂီတပြုစုကြ၊

မြန်မာ့ဂီတ၏ အနာဂတ်
ဖန်တီးမှုဂီတ၏ သဘောသဘာဝနှင့် အနှစ်သာရ၊ မြဇာတီဦးစစ်၊ 'ကထုးထုးလေ' ပတ်မျိုးနှင့် 'အေတမာရီယာ' ဓမ္မတေး၊ မျက်မှောက်မြန်မာ့ဂီတ၏ တိုးတက်မှု/ဆုတ်ယုတ်မှု စစ်တမ်း၊

မျိုးဆက်သစ်
မျိုးဆက်သစ်၏ တိုက်ရိုက်အနက်၊ နည်းပညာနှင့်အနုပညာ၊ မျိုးဆက်သစ်တို့၏တာဝန်၊ နိုင်ငံတော်၏ အနုပညာထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ မြန်မာ့ဂီတ၏ အနာဂတ်အလင်းတန်း၊

ကျမ်းတိုးစာရင်း